

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Børnebakken 2021

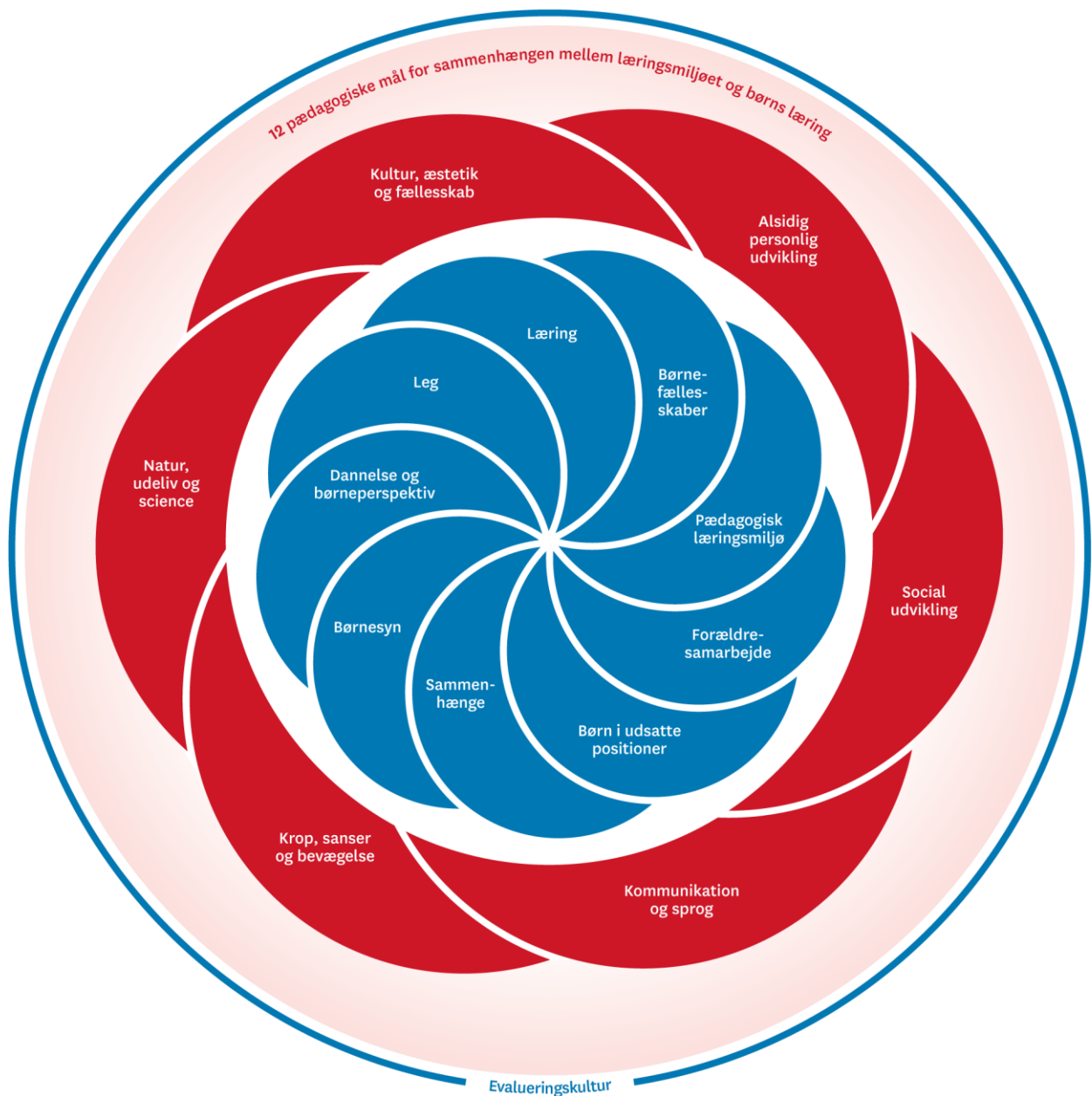
**DEN KRISTNE FRISKOLE
I HOLSTEBRO**

Denne pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner. Den er udarbejdet med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer med tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnesyn

Det enkelte barn har en værdi i sig selv, fordi det er skabt, villet og elsket.

Børn er ligeledes skabt til at være en del af et fællesskab, hvor hvert barn har noget at bringe med ind i fællesskabet. Her ønsker vi også at støtte børnene i at tage et ansvar for hinanden i fællesskabet.

Børn er kompetente og ligeværdige og hvert barn har ret til at blive set, hørt, rørt og forstået. De er aktive medskabere i sit eget liv og deres bidrag er væsentlige. Derfor tager vi udgangspunkt i børnenes perspektiv og initiativer, så de føler sig værdsatte. De har ret til medbestemmelse og skal støttes og mødes med positive forventninger og tillid fra det pædagogiske personale. Legen og den legende tilgang danner rammen i læringsmiljøet, og den børneinitierede leg støttes ved at værne om børnenes initiativer og fantasi.

Børn er unikke og forskellige og har ret til at udvikle sig i sit eget tempo, og derfor vil der blive draget omsorg for det enkelte barn, så det bliver stimuleret, udfordret og støttet i sin trivsel, læring, udvikling, og dannelse.

Børn har grundlæggende brug for tryghed og skal opleve nærhed, omsorg og anerkendende relationer for at kunne indgå i positive relationer, så de trives, lærer og udvikler sig. Her er tid og ro til at være barn i både børnehaven og vuggestuen.

Dannelse og børneperspektiv

Vi ser dannelse som en læring, hvor barnet aktivt deltagende forankrer værdier og viden. Igen-nem dannelsen skal børn udvikle sig til at kunne begå sig i en globaliseret verden ved at kunne handle kritisk og demokratisk.

Legen er grundlæggende i barnets dannelse, hvor fællesskabet i legen skaber rammen for at lære at indgå i demokratiske sammenhænge og kunne agere i et demokrati. Det er vigtigt, at børnene tør sige noget og kan tage et valg.

Ud fra barnets nærmeste udviklingszone skal barnet lære om ligestilling, ordentlighed og ansvarlighed for både miljøet, sig selv, hinanden og fællesskabet.

Børnenes dannelse vil vi fremme i pædagogiske læringsmiljøer, der er trygge og giver plads til det enkelte barns perspektiv og idéer. Børn skal høres, være aktivt deltagende og have indflydelse på deres vuggestue- og børnehaveliv, så de oplever det som meningsfuldt og bliver medskabere af sin egen læring.

Leg

Leg er fundamentet for al læring. Den er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og derfor støtter vi den spontane og selvorganiserede leg på lige fod med pædagogiske legeaktiviteter. Læring er båret af glæde, lyst og motivation, og derfor er det vigtigt at holde fast i, at børn skal mødes af legende læring.

Vi ønsker at skabe rammerne for, at alle børn inkluderes i legen og fællesskabet og får en positiv oplevelse af at være med. Forskellige legefællesskaber giver børnene mulighed for at afprøve nye roller og sociale relationer. Alle børn skal trives i legen, og vi har en vigtig rolle i at støtte børnene i at forstå de sociale spilleregler, lære børnene at aflæse de andre børns hensigter og lære dem empati. Her vil vi finde balancen mellem at gå foran, ved siden af eller bagved i legen.

Det pædagogiske personale skal være nysgerrige på legen, understøtte den og bidrage med nye elementer til legen for at fremme børnenes fantasi, sprog, selvværd, sociale kompetencer og identitet.

Læring

Tryghed, tilknytning og trivsel er grundlæggende for børns læring og udvikling. Derfor møder vi altid børnene med omsorg, nærvær og anerkendelse.

Børn lærer ved at bruge kroppen, sproget og sanserne til at undersøge, udforske, eksperimentere, gå på opdagelse, undre sig og stille spørgsmål. De lærer igennem sociale interaktioner og samspil, og når de indgår i et fællesskab med andre børn og voksne. Vi ønsker at skabe et alsidigt og trygt læringsmiljø, hvor børnene inddrages, og hvor de tør øve sig og begå fejl, finde kreative løsninger og slippe fantasien løs.

Læring sker gennem relationer, aktiviteter, daglige rutiner, eksperimenterende og udforskende leg, hvor barnets sociale, emotionelle og kognitive udvikling styrkes. Vi ønsker her at skabe en tydelig sammenhæng imellem hjemmet og børnehaven/vuggestuen, så barnet inddrager den viden og de erfaringer, det har hjemmefra, og omvendt. Dialogen og samarbejdet med forældrene er vigtigt for at skabe denne sammenhæng og for sammen at ruste barnet til en god skolestart. Vi er meget optaget af børnenes perspektiv for at kunne gribe fat i det, som børnene brænder for, så det giver mening for dem, men samtidig vil vi også udfordre dem på det, som de er plejer. Det skal være sjovt at gå i børnehaven, og al læring skal være båret af en glæde og lyst til at lære, og derfor har vi en legende og eksperimenterende tilgang til læring.

De fysiske rammer har stor betydning for barnets læring og trivsel. Her har vi fokus på både det æstetiske som f.eks. udsmykning med billeder og tegninger fra børnene og den fysiske indretning, hvor vi ønsker at skabe ro til leg og læring. Det kan f.eks. være ved at skabe forskellige små zoner i rummene, hvor børnene har mulighed for at fordybe sig i en leg.

Børnefællesskaber

Alle børn skal opleve at være en del af børnefællesskabet, og alle børn skal have en ven! Derfor skal det være "in" at sige ja til andre børn, og vi vil støtte børnene i at gøre legen større og udfordre dem til at indgå i nye relationer. I et inkluderende børnefællesskab trives børn, her dannes venskaber og relationer, her lærer de af hinanden, og her er rart at være.

Der skal være plads til det enkelte barn, præcis som det er, hvor det bliver respekteret og lyttet til. Børn skal have mulighed for at være aktivt deltagende i fællesskabet, og samtidig skal de lære at rumme forskellighed. Det kan være svært, men vi tror på, at børn gør det bedste, de kan, i situationen.

I vuggestuen og børnehaven indgår børn i et socialt fællesskab, hvor der både sker læring og dannelse. Det er hele tiden en balancegang imellem at styrke det enkelte barn som et unikt individ og samtidig være en del af et større børnefællesskab.

Alle - både børn, forældre og pædagoger - har et medansvar for, at alle børn trives, og at der skabes gode børnefællesskaber, der rækker ud over børnehaven og ind i det enkelte hjem. Det kan f.eks. være ved, at børn og forældre inviterer børn, som de ikke kender så godt, hjem til en legeaftale. Ligeledes ønsker vi at tænke fællesskaber på tværs af børnehaven og Den Kristne Friskole, hvor vi besøger hinanden, og børnehavebørnene har "store-venner" på skolen.

Pædagogisk læringsmiljø

Vi er en integreret institution, hvor vi tror på, at store og små børn kan give hinanden noget godt og være en del af et større børnefællesskab.

Det pædagogiske læringsmiljø danner rammen for børnenes trivsel. Ud fra vores pædagogiske grundlag vil vi etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor legen er fundamentet for børnenes læring og udvikling. Derudover vil vi arbejde målrettet med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i både de daglige rutiner og i de planlagte og børneinitierede aktiviteter. Vi vil tilrettelægge den pædagogiske hverdag således, at der er et stort fokus på børnefællesskabet og børnenes perspektiv. Samtidig er det vigtigt, at alle børn har mulighed for at deltage i børnefællesskabet uanset hvilke forudsætninger, de har.

Vi ønsker også et sprogligt miljø, hvor vi styrker børnenes sproglige udvikling ved at sætte ord på alt det, der sker i løbet af dagen, ved masser af sang og fortælling, ved at stille åbne og undersøgende spørgsmål og have længere dialoger med børnene. Vi har indrettet institutionen, så barnet indbydes til eksperimenter og sproglig stimulering.

Planlægning er vigtigt for at skabe et kvalitativt pædagogisk læringsmiljø, og derfor er didaktiske overvejelser nødvendige, så pædagogen kan skabe de optimale rammer for barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse. Barnet skal møde forudsigelighed og struktur. De skal mærke, at de voksne er tydelige og nærværende. Vi ønsker at skabe små læringsrum, der tilgodeser børns forskellige læringsstile og interesser. Dette kan ske ved at dele børnene i små grupper, hvor der er ro og tid til fordybelse.

Vi evaluerer løbende vores pædagogiske hverdag for at organisere og tilrettelægge den bedst muligt. Her gør vi meget ud af hele tiden at holde os orienteret imod, hvad der rører sig i børnegruppen for at kunne justere på børnegruppens størrelse, sammensætning eller de fysiske rammer. På samme måde har vi et stort fokus på samspillet børnene imellem og imellem de voksne og børnene. Vi møder børnene anerkendende, støtter dem i at sige til og fra, men udfordrer dem også til at indgå i både kendte og nye sammenhænge med andre børn.

Samarbejde med forældre om børns læring

Forældrene spiller en meget stor rolle for både barnets og børnegruppens trivsel og læring, og det for vægter vi samarbejdet med forældrene særdeles højt. De er medspillere og har et medansvar for fællesskabet i børnegruppen, og derfor forventer vi, at forældrene samarbejder omkring både sit eget barns trivsel, men også omkring hele børnegruppens trivsel.

Vi vægter en god og tillidsfuld dialog med forældrene, når de afleverer og henter børnene. Det vil ikke altid være den samme voksne, der tager imod eller aflevere, men hvert barn har en primær voksen, som det har en særlig tæt tilknytning til, og det vil være den primære voksen, som har den tætteste kontakt med forældrene og afholder forældresamtaler. Vi inddrager forældrene, så det bliver synligt, hvad vi arbejder med, og vi vil gerne have forældrene ind i huset for at se, hvad børnene er optaget af.

Vi vægter et højt informationsniveau, hvor forældrene får kendskab til hvilke værdier og fokusområder der er i vores arbejde og hvilket pædagogisk grundlag, vi arbejder ud fra. Ud over den daglige dialog sker det igennem nyhedsbreve, forældremøder og forældresamtaler.

Vi ønsker at have fokus på hele familien og familiens trivsel igennem forskellige arrangementer i vuggestuen og børnehaven. Det kan være forårsfest, julearrangement eller fællesspisning for at skabe et større sammenhold og fællesskab mellem familierne og imellem den enkelte familie og institutionen.

Børn i udsatte positioner

Det pædagogiske læringsmiljø tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioner, så deres trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes. Her er relationen og kvaliteten af interaktionen imellem barnet og den voksne af stor betydning. Det er vigtigt, at det udsatte barn møder omsorgsfulde og tydelige voksne, der kan skabe forudsigelighed og struktur for barnet. I trygge pædagogiske læringsmiljøer vil vi skabe ro til, at det udsatte barn lærer og udvikler sig. Det kan f.eks. være ved, at barnet deltager i mindre grupper.

Børn i udsatte positioner kan være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, eller børn der på anden måde er i risiko for at stå udenfor fællesskabet. Her har vi et betydeligt ansvar for at lave en tidlig opsporing af børn i udsatte positioner.

Vi ønsker at skabe et bredt fællesskab, hvor der er plads til alle. Vi har et særligt ansvar for at støtte børn med udfordringer og sikre, at alle børn har mulighed for at deltage i fællesskabet. Et barn i en udsat position skal opleve at mestre, mærke sit selvværd vokse, føle sig værdifuld og opleve sig som en betydningsfuld del af børnefællesskabet. Det har brug for at blive stimuleret og mødt med positive forventninger. Alle børn er skabt, villet og elsket, og de skal ses høres og røres.

På samme måde har forældre til et udsat barn brug for at blive mødt med de tanker og bekymringer, de har. De har mindst lige så stort et behov for at blive mødt med positive forventninger og opleve sig som en del af det store fællesskab.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Vi ønsker, at de kommende skolebørn er bedst muligt forberedt på at begynde i skole. Derfor gør vi en særlig indsats for at understøtte førskolebørnenes lyst til at lære, være nysgerrige og fordybe sig, og samtidig styrke deres mod på nye oplevelser og til at tage initiativ. Ligeledes arbejder vi i hele deres vuggestue- og børnehavetid på at styrke deres trivsel og kompetencer til at indgå i et fællesskab og til at tage ansvar i børnefællesskabet.

Institutionen ligger op ad Den Kristne Friskole, og derfor er det let at skabe et tæt samarbejde, hvor der er mulighed for at besøge hinanden, have store-venner på skolen, bruge skolens legeplads eller låne hallen. Det sidste år i børnehaven tilrettelægges læringsmiljøet, så børnene oplever sammenhængen med indskolingen på Den Kristne Friskole. Inden børnene starter i førskole, vil der være et overleveringsmøde med skolen.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi ønsker at inddrage og samarbejde med frivillige fra lokalsamfundet, der har lyst til at bidrage med en særlig viden, kunnen eller interesse, eller nogen der gerne vil vise børnene noget. Det kan være en, der er god til at fortælle historie, en der vil vise sine høns i haven eller sin samling af LEGO, en der vil spille og synge med børnene, en der kan et særligt håndværk, eller en der vil lave kunst med børnene. De frivillige i lokalsamfundet skal ikke være en del af personalenormeringen, men gøre børnene nysgerrige, give dem oplevelser og en bredere viden om samfundet.

Vi vil også lave ture ud af huset, hvor vi besøger kirken og snakker med præsten, besøger en genbrugsbutik og snakker med dem der arbejder der, ser Odinteatret eller kigger på lastbiler ved UCH.

Der er rig mulighed for at inddrage lokalsamfundet, da vuggestuen og børnehaven ligger tæt på Den Kristne Friskole, LM-kirken, Måbjerg Kirke, fodboldbaner, genbrugsbutikker, Odinteatret, Teknisk skole, m.fl.

Ligeledes vil vi samarbejde med det netværk, som børnene og forældrene har. Vi inviterer gerne ind i huset for at udvide børnenes læring og dannelse. Måske kommer der en fisker forbi og viser, hvad han har fanget, og måske kan vi få fisk over bålet, eller måske kommer der en tømrer der gerne vil vise sit værktøj og lade børnene prøve noget af det.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Som en ny og dejlig daginstitution vil vi arbejde med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø som en integreret af det pædagogiske læringsmiljø.

Børnehaven og vuggestuen er indrettet lyst og rummelig, så der er plads til både fysisk udfoldelse og stille aktiviteter i forskellige zoner i huset, hvor små læringsrum giver inspiration til forskellige lege. Ligeledes er legepladsen indrettet, så børnene får lyst til at bevæge sig, bruge sine sanser, fordybe sig og være nysgerrig.

Det psykiske børnemiljø har stor betydning for, at børn oplever tryghed og trivsel. Derfor arbejder vi med samspillet imellem børnene og relationen imellem børn og voksne, hvor respekten for hinanden og accepten for hinandens forskellighed er altafgørende. Vi arbejder også i mindre børnegrupper, hvor det enkelte barn styrkes i børnefællesskabet.

Det æstetiske børnemiljø skal være stimulerende og inspirerende. Afhængigt af hvad børnene er optaget af, vil der være skiftende billeder og tegninger på væggene samt skiftende udstillinger af de temaer, som børnene er interesserede i. Børn skal ses og høres, og derfor inddrager vi deres produktioner, idéer og perspektiver, da vi ønsker at fremme deres lyst til at udfolde sig og lære. Børnemiljøet vurderes løbende ud fra et børneperspektiv, hvor børnenes oplevelser af børnemiljøet inddrages, da medindflydelse og genkendelighed giver trivsel og lyst til læring.

De seks læreplanstemaer

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i de seks læreplanstemaer. Herudover fremgår det af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns læring indenfor de seks læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Barnets alsidig personlige udvikling drejer sig om at udvide barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder i livet. Her ønsker vi at arbejde relationsorienteret for at styrke barnets relationskompetencer, da det er i samspil med omgivelserne, at børn udvikler deres personlighed.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

I læringsmiljøet vil vi understøtte og udvide barnets erfaringsverden, så barnet selv kan og tør deltage i legen og fællesskabet ved at tage initiativ og byde ind. Dette gælder både i de små og kendte legerelationer og i de større legefællesskaber. Det er vigtigt, at barnet tør fejle, når det øver sig i deltagelseskompetencer. Her er det essentielt, at vi bekræfter barnet i, at det er værdifuldt, uanset hvilke kompetencer barnet har lært.

Når børn indgår i betydningsfulde relationer, hvor de bliver set, hørt og værdsat, vil deres engagement styrkes. Barnets engagement, gåpåmod og nysgerrighed er en forudsætning for, at det kan danne nye erfaringer, udvikle sig, blive livsdueligt og robust. Engagementet og nysgerrigheden kan samtidig styrke barnets lyst til at fordybe sig og forblive i legen eller aktiviteten.

Vi understøtter børnenes engagement i leg og aktiviteter ved at være nysgerrige på deres perspektiv og anerkende deres initiativer, men samtidig vil vi også udfordre dem i deres selvforståelse og handlemønstre.

Igennem anerkendelse af børnene og deres oplevelser, vil de mærke, at de er betydningsfulde og får en øget lyst til at være medskabere af deres eget liv. Når børnene bliver aktive deltagere i fællesskabet, får de erfaringer med at indgå i og navigere i de demokratiske processer, der er i ethvert fællesskab. Her er vi særligt opmærksomme på, at børn, der befinder sig i udsatte positioner, også bliver en del af det forpligtende fællesskab. Hele tiden stræber vi efter at have barnets zone for nærmeste udvikling for øje, hvor vi udfordrer barnets kompetencer uden at overskride dets grænser. Børn skal udvikle sig i sit eget tempo og have mulighed for at prioritere og forfølge det, som de er optaget af.

Social udvikling

Social udvikling handler om udvikling af børns sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene oplever at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Alle børn skal deltage i sociale fællesskaber, hvor de oplever at høre til og oplever, at de kan bidrage værdifuldt til fællesskabet. Disse sociale fællesskaber opstår hele tiden; i garderoben, på legepladsen, ved måltidet, ved aktiviteter, osv. I læringsmiljøet vil vi understøtte, at alle børn får mulighed for at deltage og har medindflydelse i det fællesskab, der er i hhv. vuggestuen og børnehaven. Børn er ikke ens, og denne forskellighed ser vi som en ressource for fællesskabet, hvor der er plads til mangfoldigheden.

Legen, hvor der er plads til forvandling og fantasi, er grundlæggende for børns sociale læring og udvikling, da børn igennem legen lærer at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter. I legen skal børnene hele tiden afstemme sig ift. hinanden samtidig med, at de skal lære at afkode legen. Vi vil i læringsmiljøet understøtte børnenes lyst til at lege, udforske og eksperimentere, da alle børn skal have mulighed for at deltage i legefællesskabet. Ift. barnets udvikling vil vi støtte det i legen ved at gå henholdsvis foran, ved siden af eller bagved barnet i legen. Vi vil skabe et godt og trygt legemiljø, hvor alle børn trives. Det vil bl.a. sige, at der vil være mindre legegrupper i det store fællesskab, så der er tid og plads til, at alle børn bliver set i fællesskabet og får opbygget sociale relationer.

Venskaber og relationer mellem børn har stor betydning for deres sociale læring og medvirker til udvikling af deres sociale kompetencer. Det er i sociale relationer, at børn lærer empati, hvor de både mærker egne følelser og øver sig i at sætte sig ind i andres følelser og oplevelser. Det er vigtigt, at alle trives i fællesskabet, og det kræver, at både børn og voksne har respekt for hinandens følelser og grænser. Børn trives i et fællesskab, hvor man har øje for hinanden og inddrager hinanden, og dette medansvar er vigtigt, at børn lærer.

Det pædagogiske personales relationer til børnene bygger på tillid, positive forventninger, ligeværd og indlevelse i børnenes perspektiver. Vi ønsker at give børnene sociale kompetencer, så de kan møde verden med gåpåmod, hvor de tør byde ind og med troen på, at de har værdi. Vi ønsker, at de skal møde omverdenen med positive forventninger, hvor de kan indgå i forskellige relationer og kunne løse konflikter.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer og i fællesskaber med andre børn og voksne.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med både andre børn og det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Sproglige og kommunikative kompetencer grundlægges tidligt i livet og er centrale for at kunne danne relationer og venskaber og kunne indgå i et fællesskab. Derfor skal børn støttes i at deltage i både legen og børnefællesskabet, da de her lærer at kommunikere både verbalt og nonverbalt.

I børnefællesskabet er vi rollemodeller, hvor børnene får styrket deres sproglige og kommunikative kompetencer. Vi gør meget ud af at lære børnene turtagning i samtaler, at lytte opmærksomt til hinanden, at bruge sit kropssprog og sin mimik og at sætte ord på oplevelser. Når børn indgår i gode interaktioner med høj kvalitet, vil deres sprogtiltagelse styrkes, så de selv kan starte en samtale eller forklare noget, og de lærer at bruge sproget til problemløsning og konflikthåndtering uden brug af hårde og grænseoverskridende ord.

Børns sprog stimuleres og udvikles ved at høre fortællinger, igennem dialogisk læsning, ved at stille spørgsmål til omgivelserne, igennem masser af sang og musik, rim og remser, ved at lege med sproget og igennem kvalitative og nærværende dialoger. Hele dagen er et sprogligt læringsmiljø, hvor der indgår sprog og kommunikation i alle rutiner, aktiviteter og samspil. Dertil vil vi i indretningen af institutionen og legepladsen også have fokus på, hvordan vi kan fremme dialogen, sproget og den kvalitative kommunikation.

Igennem dialoger med barnet kan vi øge barnets ordforråd samt styrke sætningsopbygningen og sprogforståelsen. Det vil vi gøre ved at sætte ord på det, der sker omkring barnet, i aktiviteter, ved måltiderne, i rutiner, i vores samspil med børnene, og når vi giver beskeder. Ud over den sproglige stimulering vil børnene også opleve nærvær og anerkendelse, når pædagogen skaber ro omkring dialogen, hvor barnet vil opleve at få taletid. Vi vil styrke barnets sproglige og kommunikative udvikling ved at være indlevende, undersøgende og nysgerrige på, hvad barnet er optaget af, så kommunikationen bliver meningsfuld for barnet. Vi vil gå med barnet og være undrende sammen.

Særligt for børn i udsatte positioner er det vigtigt, at de støttes i at indgå i fællesskaber, der understøtter deres sproglige og kommunikative udvikling. Det kan f.eks. være ved, at pædagogen

rammesætter en leg, for at et barn kan være med. Derudover sprogvurderer vi alle børn for at vurdere, om nogle børn har brug for en særlig indsats.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen. Når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Bevægelse skaber glæde, trivsel og selvværd og handler om børns aktive udforskning af omverden og kroppens muligheder. Barnets mestring af kropslige og sanselige indtryk vil styrke det i fællesskabet, og samtidig vil det blive styrket i at aflæse og forstå andre børns og voksnes mimik, gestik og kropsudtryk.

Kroppen er grundlaget for at kunne deltage i forskellige fællesskaber. I det pædagogiske læringsmiljø både indenfor og udenfor vil vi støtte barnets muligheder for at deltage i forskellige bevægelsesfællesskaber, så det igennem kropslige erfaringer får en oplevelse af "hvem er jeg" og "kan jeg det samme som dig?" Igennem de kropslige erfaringer, som børn får i sociale bevægelsesfællesskaber, vil de udvikle en kropsidentitet og kropsbevidsthed.

Børns sanser er fundamentet for at forstå sig selv og opfatte og forstå sin omverden. Følesansen, muskel-ledsansen og vestibulærsansen, der har særlig betydning for børns motorik, vil vi understøtte i det pædagogiske læringsmiljø ved at skabe rum for børns legende undersøgelser og kreative eksperimenter, hvor kroppen erfarer, når barnet bevæger sig. Det kan være ved forskellige lege, cykel- eller gåture, forhindringsbaner, eller når barnet hopper i vandpytter, grave mudderhuller og bliver beskidt. Ligeledes vil vi stimulere lugtesansen, synssansen, smagssansen og høresansen for at styrke barnets æstetiske oplevelser. Sansestimulering og sansebearbejdning er en naturlig del af det pædagogiske læringsmiljø, hvor barnet lærer om sin krop og får en kropsbevidsthed, så det kan tilpasse sine handlinger i forhold til omgivelserne. Her er det også vigtigt, at hjernen får pauser, hvor barnet kan sortere og bearbejde de indtryk, som det får i en travl vuggestue- og børnehavedag.

Børn udvikler sig motorisk og mentalt ved at bryde sine egne grænser og udfordre sig selv. Vi ønsker ikke at pakke børnene ind, når de leger, da det først er, når børnene udfordrer sig selv, at de får en erkendelse af deres egne kompetencer. Børn skal selv mærke deres egne grænser og selv erfare følelsen af, hvor langt de kan gå, og hvor langt deres kompetencer rækker.

Alle børn skal have mulighed for at deltage i fællesskaber, hvor de kan få erfaringer med kroppen, sanser og bevægelser. Derfor vil vi skabe inkluderende læringsmiljøer, der bygger på bevægel-

sesglæde, kreativitet og leg, så børn, der har begrænsede erfaringer med kroppen, sanser og bevægelse, kan blive inviteret ind i fællesskabet. Det er vores opgave at motivere dem og følge deres initiativer, så de oplever glæde ved bevægelse og kropslig udfoldelse.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

At være ude hver dag uanset vejret er en stor og naturlig del af det at gå i børnehave og vuggestue, da vi ser naturen som et vigtigt rum for læring, trivsel, udvikling og dannelse.

Uderummet giver plads til sanseoplevelser, bevægelse, fantasi og nysgerrighed. Her er plads til vilde og eventyrlige lege samt fordybelse og fascination. Det varierede terræn i naturen, hvor der både kan være fladt, ujævnt, højt græs, vandpytter og store mængder naturmateriale, er med til at styrke børns motorik, sprog og kreativitet. Det udendørs legemiljø giver ligeledes mulighed for nye legerelationer.

Vi vil gerne give børnene et bredt kendskab til naturen, og derfor tager vi på ture ud af huset og bruger lokalområdet. Det kan være at klatre i træer i læhegnet, gå i skoven, løbe op ad bakkerne, undersøge vandløb og søer for små dyr, finde insekter i græsset og vende store sten på legepladsen for at se, hvilke biller og orme, der gemmer sig under. Ligeledes inddrager vi de ressourcer og netværk, der er i huset. Det kan f.eks. være, at vi kan besøge en bondegård eller gå på opdagelse i en køkkenhave.

Læringsmiljøet i uderummet tilrettelægges, så børnene inddrages aktivt. De skal have mulighed for at undres, være undersøgende og eksperimenterende og danne sine egne erfaringer, for herigennem at opnå en forståelse af årsag, virkning og sammenhænge i naturen. Hvordan bliver sommerfuglelarven til en sommerfugl? Hvordan ser regnormens gange ud og kan man sætte en hånd i en myretue? Vi fanger børnenes undren og nysgerrighed og støtter dem i deres undersøgelser.

Vi ønsker, at børnene får et alsidigt kendskab til sammenhænge i naturen, og hvordan vi færdes i den og har respekt for naturen, dyr og planter. Samtidig skal børn lære, hvordan naturen kan bruges, og hvordan vi indgår i et samspil med naturen.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk og skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Vi vil skabe et læringsmiljø, hvor børnene mærker glæde ved kulturelle og æstetiske oplevelser. Alle de erfaringer og sansninger, som børnene får herigennem, vil være med til at forankre værdier og skabe pejlemærker at orientere sig efter, når de skal handle i et demokratisk fællesskab. Samtidig er de kulturelle oplevelser med til at skabe en sammenhæng til skolen, lokalsamfundet og den globaliserede verden.

Vi vil bruge de forskellige kulturtilbud, der findes i Holstebro. Det kan være at se et teaterstykke på Odinteatret, tage på museum, få besøg af en kunstner, se ballet på balletskolen, bruge biblioteket, se på kunst i byrummet, osv. Samtidig skal børnene også selv udfordres, eksperimentere og afprøve sig i forskellige kunstarter. Der skal være tid til at være skabende, eksperimenterende og kreativ, hvor børnene stifter bekendtskab med forskellige materialer og forskellige måder at udtrykke sig på.

Kultur og æstetik er med til at danne børn, så de bliver i stand til at skabe sin egen mening, som de kan inddrage i de sociale fællesskaber, de befinder sig i. Ved at sanse, føle og blive udfordret i sine vaner og sin komfortzone, vil børn ift. deres udvikling skabe en forståelse af egne værdier, og samtidig en respekt for andre børns værdier. I et demokratisk fællesskab vil børn opleve, at de selv er en aktiv del af beslutningsprocessen.

Kristendommen har haft afgørende betydning for udviklingen af det danske samfund og dets værdigrundlag. Derfor vil de kristne værdier og den kristne kulturarv have en stor plads i alt, hvad vi gør. Vi vil have et stort fokus på højtiderne, hvor vi vil høre bibelfortællinger, synge sange og salmer. Vi vil bruge kirkerne, præsterne og kirkerummene, hvor der er ro til fordybelse. Vi vil arbejde med de danske og kristne traditioner samt dansk kultur. Derudover vil sang og musik være en stor og naturlig del af det at gå i vuggestue og børnehave.

Evalueringsskulturr

Vi ønsker at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet for at udvikle og opkvalificere det pædagogiske læringsmiljø. Med udgangspunkt i de pædagogiske mål for hvert læreplanstema laves en vurdering af børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Denne evaluering sker bl.a. ud fra en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle det pædagogiske arbejde.
